

cei (dintre husiți — n.n.) care locuiesc în Moldova¹ și aceștia sînt refugiați, cei din Ungaria, din Boemia și mai ales cei din Anglia², care înclină cu toții spre credința ortodoxă»³.

Este de observat că singura comunitate husită, dintre cele ce figurează în această înșirare, care este indicată cu mențiunea de «refugiați» este cea din Moldova. Distincția își are însemnătatea ei. Comunitățile din Boemia și cele din Ungaria, precum și cele ale aderenților lui Wyclif în Anglia erau considerate ca fiind alcătuite din localnici, băștinași, care au aderat la credința și la mișcarea husită. În schimb, comunitatea husită din Moldova este arătată special ca fiind altfel alcătuită decît celelalte și anume din refugiați. Refugiații husiți din Moldova, așezați în orașele moldovenești, unde au rămas comunități ale lor timp de mai multe veacuri, erau, cum ușor se poate înțelege (și din scrisoarea episcopului de Baia), proveniți din țări în care credința și mișcarea lor era prigonită. Aceste țări erau, în primul rînd, Ungaria și, în mai mică măsură, Polonia.

În vremea domniei lui Alexandru cel Bun, cînd a început adăpostirea husiților din Ungaria în Moldova, în timpul domniei în prima din aceste țări a celui mai mare adversar al reformei lui Hus, regele-împărat Sigismund de Luxemburg, plecarea silită a aderenților acestei mișcări sociale peste granițele regatului se explică ușor. În schimb, în această epocă Boemia se afla în stăpînirea husiților, oastea «taborului» înfrînsese toate încercările de «cruciadă» ale nobilimii conduse de împărat. Abia după bătălia de la Lipan, în 1434, în care a fost învinsă aripa populară și antifeudală a răscoalei de către orășenime și nobilime, se poate vorbi de «refugiații» husiți, plecați în masă din Boemia. Ei găsiră adăpost în Silezia și în unele provincii vecine, unde erau siliți să stea ascunși⁴. Așadar, în vremea domniei lui Alexandru cel Bun și pînă în 1434 (bătălia de la Lipan) nu poate fi vorba de refugiați husiți în mai mare număr veniți din Boemia, cîtă vreme husiții erau stăpîni în țara lor. Mai ales din țările în care se formaseră comunități rezultate din expansiunea propagandiștilor și a ideologiei husite, persecutate de cîrmuirea feudală, adică din Ungaria și Polonia, puteau veni cei mai mulți refugiați în Moldova. Totuși nu este cu neputință ca un număr de husiți boemi să fi nimerit pînă în Moldova și înainte de 1434, în vremea marilor expediții de cavaleri, conduse de împăratul Sigismund în Boemia, cînd s-au produs mari mișcări de populație. Pe Iacob, profesor de slavonă în Moldova îl socotim evident ceh de origine. În raportul lui Ieronim din Praga, amintit mai sus, se spune că husiții veniți în Moldova înțelegeau limba slavonă folosită acolo. Acești husiți vorbeau deci o limbă slavă, care nu putea fi decît ceha. În ce privește Țara Romînească, nu avem indicații despre prezența unor refugiați husiți pe teritoriul ei, ceea ce se explică prin faptul că în toată epoca ce urmează după moartea lui Mircea cel Bătrîn (1418), pînă aproape de sfîrșitul veacului, această țară a fost fără întrerupere un cîmp de război între facțiunile boierești, ca și împotriva

¹ În textul grecesc: *Moldovlahia*, denumire care pe atunci designa Moldova; editorul (Antonin Salač) traduce cu *Muntenia*.

² Adică partizanii mișcării lui John Wyclif din Anglia.

³ Antonin Salač, *op. cit.*, p. 42-43; cf. și Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 256.

⁴ Cf. Ewa Maleczyńska, *Vliv husitského hnutí na Polsko*, în vol. *Mezinárodní ohlas husitství*, Praga, 1958, p. 79.